

LECTIO IV.

„Libertātem et cōsulātum L. Brūtus instituit” (Tacitus)

Lūcius Tarquinius, ultimus rēx Rōmae, vir crūdēlis erat, itaque Rōmānī eum Superbum nōminābant. Ille Tullium rēgem bonum, quī uxōris suae pāter erat, fugāverat et necāverat; praetereā complūrēs inimicōs aut vī aut dolō vītā prīvāverat. Odium Rōmānōrum metuit, et cūstōdiam armātōrum semper circum sē habēbat.

Semper cūra imperiī eum sollicitābat, et saepe sē rogitābat: „Quis filiōrum meōrum imperium habēbit? Quisnam post mortem meam rēgnābit?” Postrēmō Delphōs, ad īnsigne ōrāculum Apollinis mīsīt filiōs suōs, Titum et Arruntem, cum filiō Tarquiniae, sorōris suae, Lūciō Iūniō Brūtō. Quī iuvenis nōn aliam viam ad sēcūritātem invēnit, quam per simulātiōnem stultitiae. Itaque vultū stultus, animō callidus cōgnōmen Brūtī haud abnuerat, atque hōc modō in tūtō erat.

Delphīs iuvenēs hanc quaestiōnem posuērunt: „Ad quem nostrum post mortem pātris rēgnum Rōmānum veniet?” Tum ē specū Pythia ita respondit: „Imperium summum Rōmae habēbit, qui vestrum prīmus, ō iuvenēs, ōsculum matrī tulerit.” Dum Tarquiniī ea verba reputant, Brūtus per simulātiōnem ad terram cecidit, eamque ōsculō clam contigit, nam terra commūnis māter omnium mortālium est. (Livius nyomán)

Michaeli Vaivodae

*Hic iacet ille ferus, latro merus et Nero verus:
Cacus, atrox Dacus, scelerum lacus, ille Valachus
Hac qui transibis, bis terve cacabis et ibis. (Szamosközy)*

App. = Appius; **C.** = Cāius („Gájusz"); **Cn.** = Cnaeus („Gnéusz"); **D.** = Decimus; **L** = Lūcius; **M.** = Mārcus;

P. = Pūblius; **Q.** = Quintus; **S. / Sex.** = Sextus; **Ser.** = Servius; **T.** = Titus; **Ti. / Tib.** = Tibērius.

gen. partitivus *magna vis auri* *nonnulli Romanorum*

– *Quid novi est sub sole?*
– *Omnium oratorium praestantissimus fuit Demosthenes.*

gen. obiectivus, gen. subiectivus *amor parentum*

– *Nihil contra me fecit odio mei, sed odio rei publicae.*

A.

abnuō 3 -nuī	visszautasít, nem akar, (meg) tagad
accipiō 3 -cēpī -ceptum	kap, (el)fogad
alius alia aliud	más(ik), másféle
Apollō, -inis, m.	Apolló
armātus 3	fegyveres, fölfegyverzett
Arrūns, -untis, m.	<i>Tarquinius</i> fia
atque	és
aut	vagy
Brūtus, Lūcius lūnius	az első consul; <i>Tarquinius Superbus</i> unokaöccse.
brūtus 3	bárgyú, oktalan, nehézkes.
cadō 3 cecidī	földre zuhan, (el)esik
callidus 3	ügyes, okos, fűrfangos, ravasz
circum praepositio + acc.	körül, közelében
cōgnōmen, -inis, n.	melléknév, ragadvány-név, gúnynév
commūnis 2	közös
complūres, -plūra	több(en), meglehetősen sokan
cōsulātus, -ūs, m.	a consuli hivatal
contingō 3 -tigī -tāctum	(meg)érint
crūdēlis 2	kegyetlen
cum kötőszó	amikor
cūra, -ae, f.	gond, gondoskodás
Delphi, -ōrum, m.	Delphoi, görög város, ahol Apollón híres jósdája volt
dolus, -ī, m.	csalás, álnokság
ferō ferre tulī lātum	hoz, visz; osculum ferre - megcsókolni; <i>akit: dat.</i>
fugō 1	elűz, elkerget
haud tagadószó	nem
īnstituō 3 -stitūī -stitūtum	bevezet, rendszeresít, életbe léptet, létrehoz
inveniō 4 -vēnī -ventum	rájön, (meg)talál, kigondol
itaque	és így, ennélfogva, tehát
iuvenis, -is, m.	(kivétel, mert mássalhangzós tövű!) ifjú, fiatal férfi
libertās, -ātis, f.	szabadság
māter, mātris, f.	anya
metuō 3 metuī	fél; <i>akitől/amitől: acc.</i>
mittō 3 mīsi missum	küld
modus, -ī, m.	mód
mortālis, -is, m.	halandó, ember
necō 1	megöl
odium, -iī, n.	gyűlölet, ellenszenv
ōrāculum, -ī, n.	jóshely, jósda
osculum, -ī, n.	csók
paucus 3	néhány, kevés
per praepositio + acc.	által, segítségével; -n, -ul, -ül
pōnō 3 posuī positum	tesz, feltesz
postrēmō	végül, végre
prīvō 1	megfoszt, <i>amitől: abl.</i>
Pythia, -ae, f.	<i>Pūthia</i> , a delphoi Apollón-jósda papnője
quaestiō, -ōnis, f.	kérdés
quis, quid	kicsoda? micsoda? (ragozása mint a vonatkozó névmásé)
quisnam, quidnam	ugyan kicsoda? micsoda? ugyan melyik?
rēgnum, -ī, n.	uralom, hatalom, királyság
reputō 1	átgondol, megfontol
rēs, rei, f.	dolog, ügy
respondeo 2 -spondī -spōnsum	felel, válaszol
rogitō 1	kérdezget

Rōma, -ae, f.	Róma, a birodalom fővárosa
sē	<i>visszaható névmás</i> - magát, magukat
sēcūrītās, -ātis, f.	biztonság
seu	vagy
sī	ha
simulātiō, -ōnis, f.	tettetés, színlelés, ürügye, látszata vminek
sollicitō 1	felkavar, izgat, nyugtalanít
soror, -oris, f.	nővér, lánytestvér
specus, -ūs, m.	barlang
stultitia, -ae, f.	oktalanság, butaság, együgyűség
stultus 3	oktalan, buta, együgyű
summus 3	legmagasabb, legfőbb, legnagyobb, legkiválóbb
superbus 3	gőgös
tum	akkor
tūtus 3	biztos, biztonságos
ultimus 3	utolsó
veniō 4 vēnl ventum	vhova jut, kerül, átszáll
vir, -ī, m.	férfi; ragozása mint a <i>puer, -i, m.</i> főnévé
vīs f. hiányos főnév	erő, hatalom
vultus, -ūs, -m.	arc

B.

afferō afferre attulī allātum	(oda)visz, hoz
amīcus, -ī, m.	barát
arānea, -ae, f.	pók
bene	jól
candidus 3	hófehér, fehérbe öltözött, szépséges
cēna, -ae, f.	lakoma, ebéd, étkezés
cēnō 1	étkezik, ebédel
crēdō 3 crēdidī crēditum	(el)hisz
currō 3 cucurrī cursum	fut, rohan, szalad, siet
dīcō 3 dīxī dictum	mond, szól, beszél
dōnec	amíg, mialatt, ameddig
fretum, -ī, n.	tenger
hērēs, -ēdis, m. f.	örökös
honōs, -oris, m. (= honor, -oris, m.)	tisztelet, megtiszteltetés, jutalom, tekintély, hír
inquam hiányos ige	így szól, úgymond
laus, laudis, f.	dicséret, dicsőség, hír
legō 3 lēgī lectum	olvas
lūstrō 1	megszemlél, bejár, körüljár
mōns, montis, m.	hegy
nisī	ha nem
nūbilus 3	felhős, borús; barátságatlan, komor
numerō 1	számlál, számol
pāscō 3 pāvī pāstum	legeltet, táplál, nevel, növeszt; gyönyörködtet
polus, -ī, m.	ég(boltozat)
puella, -ae, f.	leány, vkinek a kedvese, fiatal asszony
sacculus, -ī, m.	erszény
sāl, salis, m.	só; okosság, elmésség, éle
sīdus, -eris, n.	csillag
sine praepositio + abl.	nélkül
umbra, -ae, f.	árnyék, sötétség, homály
venustus 3	bájos, kedves
vīnum, -ī, n.	bor